QP Code : **10118**

(3 Hours) [Total Marks : 100

N. B. : (1) **All** questions are **compulsory**.
(2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.
(3) Answers to both the sections should be written in the same answer book.

Section I

1. What is Marketing? Explain its importance. 10

OR

What is Marketing Information System? Explain its components.

2. What is Market Segmentation? Explain its bases. 10

OR

What is Customer Relationship Management? Explain its importance.

3. What is Place Mix? Discuss the factors influencing channel decision. 10

OR

What is Brand Positioning? Explain the brand positioning strategies.

4. What is Rural Marketing? Explain the problems of rural marketing in India. 10

OR

Define Service Marketing. Explain its features.

5. Write short notes on any **two** of the following :– 10
   (a) Marketing Opportunity Analysis
   (b) Nature of Consumer Behaviour
   (c) Elements of Promotion Mix
   (d) Event Marketing

OR

Read the following case and answer the questions given below :–

Dabur Industries developed a medicine to control diabetes. If the product succeeds in controlling diabetes, it is likely to have a huge market. But they are not clear about the distribution channel to be selected for such a product.

[TURN OVER

Questions :–

(1) List out various channels in consumer goods industry.

(2) Dabur Industries feel that the product should be distributed through doctors. As a marketing expert give your opinion and also advice them to select suitable marketing channel.

Section II

6. Define HRM. Explain the functions of HRM. **10**

OR

What is Selection? Explain the steps in selection process.

7. What is the meaning of Human Resource Development. Explain the scope of Human Resource Development. **10**

OR

What is Performance Appraisal? Explain its benefits.

8. Define Leadership. Discuss briefly the styles of Leadership. **10**

OR

What is Employees Morale? Explain its nature.

9. What is Human Resource Audit? Explain its scope of it. **10**

OR

What is Team Building? Explain the significance.

10. Write short notes on any **two** of the following :– **10**

(a) Steps in Human Resource Planning

(b) Employee Retention

(c) Maslow's Theory of Motivation

(d) Career Planning and Development

OR

Read the following case and answer the questions given below :–

Mr. Sumit is the Chief Executive of Clear Vision. He noticed that workers are not working to their full capacity. He felt that they were not motivated properly even when they are paid attractive salary and other incentives. He shared his concern with Mr. Bhogle H.R. Manager

[TURN OVER

According to Mr. Bhogle attractive remuneration and fair working conditions are not enough to motivate lower level employees. Mr. Bhogle felt that the hard work and efficiency of employees is not noticed and remain unrewarded. The promotion is by seniority and there is not job security to their employees. He wanted to introduce new techniques of motivation to encourage the employees.

Questions :–

(a) Discuss the motivational problems in Clear Vision Ltd.

(b) If you were H.R. Manager, how would you motivate the employees?

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) **[एकूण गुण : १००**

सूचना : (१) **सर्व** प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(२) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे पूर्ण **गुण** दर्शवितात.

(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

(४) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. विपणन म्हणजे काय? विपणनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०

किंवा

विपणन माहिती प्रणाली म्हणजे काय? त्यातील विविध घटक स्पष्ट करा.

२. विपणन प्रभागीकरण म्हणजे काय? त्यांचे आधार स्पष्ट करा. १०

किंवा

ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? त्यांचे फायदे स्पष्ट करा.

३. स्थान मिश्र म्हणजे काय? वितरण प्रणाली निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १०

किंवा

वस्तूची प्रतिमा म्हणजे काय? वस्तू प्रतिमा डावपेच स्पष्ट करा.

[TURN OVER

४. ग्रामीण विपणन म्हणजे काय? भारतीय ग्रामीण बाजारपेठेच्या समस्या स्पष्ट करा. १०

किंवा

सेवा विपणन संज्ञा स्पष्ट करा. सेवा विपणनाची वैशिष्ट्ये विशद करा.

५. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही **दोन**) :- १०

(अ) विपणन संधी विश्लेषण

(ब) ग्राहक वर्तनाचे स्वरूप

(क) वृद्धी मिश्राचे घटक

(ड) उपक्रम/घटना विपणन

किंवा

पुढीर व्यष्टीचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

डाबर इंडस्ट्रीज ह्या उद्योगाने मधुमेह नियंत्रित करण्यासाठी विशिष्ठ औषधाची निर्मिती केली आहे. हे उत्पादन मधुमेह नियंत्रित ठेवण्यासाठी यशस्वी ठरले तर ते बाजारपेठेतील एक विशेष उत्पादन ठरेल व त्यास मोठ्या प्रमाणावर बाजारपेठ मिळू शकेल. परंतु ह्या उत्पादनाच्या वितरणाकरिता कोणती वितरण साखळी वापरावी ह्याबद्दल त्यांना संभ्रम आहे.

प्रश्न :-

(१) ग्राहकोपयोगी वस्तू वितरणासाठी उपलब्ध असलेल्या वितरण साखळ्या कोणत्या?

(२) डाबर इंडस्ट्रीजच्या विपणन विभागानुसार हे उत्पादन डॉक्टर्समार्फत वितरीत करावे असे वाटते. एक विपणनतज्ञ म्हणून तुमचे मत सांगून योग्य वितरण साखळी निवडण्यास मदत करा.

विभाग २

६. मानवी संसाधन व्यवस्थापन ही संज्ञा स्पष्ट करा. त्यांचे कार्य स्पष्ट करा. १०

किंवा

निवड म्हणजे काय? निवड करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

७. मानवी संसाधन विकास ही संज्ञा विशद करा. मानवी संसाधन विकासाची व्याप्ती स्पष्ट करा. १०

किंवा

कार्यसिद्धी मूल्यामापन म्हणजे काय? त्यांची तंत्रे स्पष्ट करा.

[TURN OVER

८. नेतृत्वशैली ही संज्ञा स्पष्ट करा. थोडक्यात नेतृत्वशैलीचे प्रकार स्पष्ट करा. १०

किंवा

कर्मचारी मनोधैर्य म्हणजे काय? त्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

९. मानवी संसाधन अंकेक्षण म्हणजे काय? त्यांची व्याप्ती विशद करा. १०

किंवा

संघ उभारणी म्हणजे काय? त्यांची वैशिष्ट्ये सांगा.

१०. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही **दोन**) :- १०

(अ) मनुष्यबळ नियोजनातील पायऱ्या

(ब) कर्मचारी थांबवून ठेवणे

(क) मॅस्लोचा अभिप्रेरणेचा सिद्धांत

(ड) कारकीर्द नियोजन व विकास

किंवा

खालील व्यष्टीचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नाची उत्तरे द्या.

श्री. सुमीत हे क्लिअर व्हिजन लि.चे मुख्य कार्यकारी अधिकारी आहेत. त्यांच्या असे लक्षात आले की कामगार त्यांच्या पूर्ण क्षमतेने काम करीत नाहीत. त्यांना असे वाटते की, कामगारांना जरी आकर्षक वेतन व इतर भत्ते दिले जात असले तरी, यांना योग्य ते अभिप्रेरण मिळत नाही. त्यांनी ह्याबाबत श्री. भोगले, मानवी संसाधन व्यवस्थापक ह्यांचेशी चर्चा केली.

श्री. भोगलेंच्या मते फक्त आकर्षक वेतन व कामासाठी चांगले वातावरण हे घटक कामगारांना अभिप्रेरित करण्यास पुरेसे नाहीत. श्री. भोगलेंना असे वाटते की, कामगारांचे कठोर परिश्रम व कार्यक्षमता हे घटक दुर्लक्षित असून त्याबद्दल त्यांना जादा मोबदलाही दिला जात नाही. कामगारांना दिली जाणारी बढती हे सेवा ज्येष्ठतेनुसार असून त्यांना कामाची कोणतीही सुरक्षितता नाही. कामगारांना अभिप्रेरणेकरिता नवीन तंत्र वापरावे असे त्यांना वाटते.

प्रश्न :-

(१) क्लिअर व्हिजन लि.च्या कंपनीत अभिप्रेरणेकरिता येणाऱ्या समस्यांची चर्चा करा.

(२) मानव संसाधन व्यवस्थापक या नात्याने कामगारांना तुम्ही कसे अभिप्रेरित कराल?